

A DÉLVIDÉKI MAGYAR ÍRÓK

SCHÖPFLIN ALADÁR

A Bácska visszatérésével írók is térnek vissza, egy kis lokális jellegű magyar irodalom. Visszatérésükkor megérdemlik, hogy néhány jó szót szóljunk hozzájuk, anyaországbeli magyar író társak. Sokat küszködtek, nemcsak az idegen hatalommal, hanem más kedvezőtlen körülményekkel is, nehéz sorsban tartották élve a szent tüzet, derék magyarok voltak s most, mielőtt végképp és teljesen beleolvadnának az egyetemes magyar irodalomba, emlékezetünkbe idézzük küzdelmeiket.

A szerbek uralma alatt még súlyosabb helyzetben éltek a magyarok, mint a cseh-szlovák köztársaságban, vagy mint Romániában. Belgrád a nemzeti terjeszkedés virulens hevével, határozott, következetesen véghez vitt célokkal és még kérlelhetetlenebb eszközökkel nehezedett rá a magyarságra. Ki akarta irtani, hogy a Magyarországtól elszakított területek lakossága teljesen szerbbé váljon. Még teljesen politikátlan művelődési egyesületeket sem engedélyezett a magyarok számára. A délvidéki magyarok számára is aránylag kevesen voltak, nem volt önálló irodalmi vagy kulturális hagyományuk, mint az erdélyieknek, kevés és gyenge volt a polgári életük. Az intelligencia javarésze elmenekült, a falvak népe vezetés nélkül maradt, az a számára csekély tanult ember, aki ott maradt, elnyomott helyzetében, szegényen, a politikai elnyomást anyagi gondokkal tetézve, csak keveset tudott tenni a zaklatott népért. A magyarság szinte teljesen szétesett, nem volt vezérlő egyéniség, aki valamennyire össze tudta volna fogni.

Ezt a feladatot vállalta és amennyire tudta, meg is oldotta a Délvidéken kisarjadt kis magyar irodalom. Ha más eszköz nem volt rá, legalább a magyar nyelv, a magyar gondolat erejével igyekezett visszatartani a szétszóródó magyarságot, összetereelni az elszéledt nyáját. Nem voltak sokan, magyar írók,

többnyire fiatal emberek, egy-két ügyvéd, orvos, magántisztviselő, egy kis csoport újságíró és még kevesebb volt a közönségük. Hazulról, az anyaország közönsége részéről nem kaptak jóformán semmi támogatást – ki tartotta számon idehaza, Budapesten, hogy mit csinálnak, hogyan küzdenek a Délvidék magyar írói? Lapjaink alig nyitották meg előttük hasábjait és egy esetet sem tudnék felhozni, hogy magyarországi kiadó délvidéki író könyvével lépett volna a nyilvánosság elé. Magukra hagyottan dolgoztak, azzal a szívóssággal, amivel csak az irodalom megszállottai tudnak dolgozni, akár van szavukra visszhang, akár nincs. Akadt idején vezérük is, Szenteleky Kornél, aki megalapította a folyóiratukat, a Kalangya-t, vállalta a munkatársak összetoborzásának, az agitációnak, az ellentétek elsimításának sok kellemetlenséggel járó munkáját, felkereste, buzdította, taníttatta az irodalom felé törekvő kezdőket. Kisebb eredménnyel, de ugyanazt a feladatot teljesítette a maga körében, mint Erdélyben Kuncz Aladár. Szerencséjük ebben sem volt a délvidékieknek, Szenteleky néhány évi munka után meghalt tüdőbajban. Alkotása, a Kalangya, azonban fennmaradt, magába gyűjtötte a délvidéki írói törekvéseket, egyesítette az írókat. Mindvégig elismerésre méltó színvonalat tartott, kritikai figyelemmel kísérte nemcsak saját körét, hanem az egész magyar irodalmat. A Kalangya története pontosan azonos a délvidéki magyar irodalom történetével; könyvek ritkán és szinte véletlenül jelentek meg, a folyóirat volt az írók csaknem kizárólagos közlő szerve. Egy-két jobb napilap is segített, amennyire lehetett. Nagy művek nem jöttek így létre, az élet nehéz gondjai nem engedték az íróknak, hogy nagyarányú munkára foghassák össze erejüket, legjobbjaik műve is töredék maradt. Nyom nélkül azonban nem múlik el ez a törekvés, úgy halljuk, a Kalangya megmarad és folytatja munkáját, sőt bővül is annyiban, amennyiben magához vonja a Romániában rekedt magyar írókat is.

Nyugat, 1941. július 1.